

RUSYA FEDERASYONU

ÜLKE RAPORU

(2020)

MOSKOVA BÜYÜKELÇİLİĞİ
TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

İÇİNDEKİLER

A) GENEL EKONOMİK GÖRÜNÜM.....	2
B) MAL TİCARETİ	3
C) HİZMET TİCARETİ VE GÜMRÜK İŞLEMLERİ	4
C.1) Müteahhitlik Hizmetleri ve Yatırımlar.....	4
C.2) Turizm	4
C.3) Sağlık Turizmi.....	4
C.4) Lojistik	5
C.5) Limanlar	5
C.6) Referans Fiyat Uygulaması	5
C.7) Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi.....	6
C.8) Gümrük İşlemleri	6
C.8.1) Gümrük Vergileri	6
C.8.2) Katma Değer Vergisi (KDV) ve Diğer Gümrük Yükümlülükleri.....	6
D) GÜNCEL BİLGİLER.....	7
D.1) İş Ortamı	7
D.2) Sertifikasyon	7
D.3) Etiketleme Uygulaması	8
D.4) İthal İkameci Politikalar.....	8
E) RUSYA PAZARINA YÖNELİK GENEL DEĞERLENDİRMELER.....	9

A) GENEL EKONOMİK GÖRÜNÜM

17 milyon km²'yi aşan toprak büyüklüğü ile dünyanın en büyük yüzölçümüne sahip ülkesi olan Rusya Federasyonu (Rusya), 11 farklı zaman dilimine bölünmüştür. Asya'nın kuzeyinde, Pasifik Okyanusu ve Avrupa arasında Kuzey Buz Denizine kadar uzanan ve 14 ülkeyle sınır komşusu olan ülke, 147 milyona yaklaşan bir nüfusa sahiptir. İki parlamentolu bir başkanlık sistemi ile yönetilen Rusya'da, ülkeyi Devlet Başkanı yönetmekte, Başbakan başkanlığındaki hükümet de yürütme yetkisine sahip bulunmaktadır. Yasama yetkisi ise, Duma (Federal Meclisin alt kanadı) ve Federasyon Kurulu (Federal Meclisin üst kanadı)'ndan oluşan Federal Meclis'e aittir.

Rus ekonomisi, 1,8 trilyon dolara dayanan gayrisafi milli hasılasıyla, dünyanın en büyük ilk 10 ekonomisini zorlamaktadır. Yüksek düzeydeki cari fazla ve döviz rezervleri ile nispeten düşük dış borç oranı ülke ekonomisinin güçlü alanlarını teşkil etmektedir. Ekonomik büyüme açısından 2018 yılında son 7 yılın en iyi performansına (%2,54) ulaşılan Rusya'da, 2019 yılında ise %1,34'lük bir büyüme elde edilmiştir. Ancak, kriz öncesi dönemde %11'lik seviyenin altında seyreden yoksulluk oranının (SGP bazında) ise 2019'da %12,3 gibi yüksek bir oranla kriz öncesi seviyelerin üzerinde kalmaya devam ettiği görülmektedir.¹

Diğer taraftan, 2020 yılı gerçekleştirmelerinde hâlihazırda tüm dünyada etkisi ciddi şekilde hissedilen COVID-19 salgının etkili olması kaçınılmaz görülmektedir. Mevcut durum itibarıyla Rusya Merkez Bankası tahminlerine göre reel ekonomide 2020 için %4-6 oranında bir daralma, 2021 yılı için ise %4,8'lik güçlü bir toparlanma beklenmektedir. İşsizlik oranının ise %6-10 seviyelerine yükselebileceği değerlendirilen Rusya'da petrol fiyatlarındaki dalgalanmalar hâlihazırda ekonomi açısından risk oluşturmaktadır.

Tablo 1: Rusya / Temel Ekonomik Göstergeler

Gösterge	2016	2017	2018	2019
GSYİH (milyar \$)	1.285	1.579	1.652	1.774
GSYİH (milyar Ruble)	85.616	91.843	104.630	110.046
Reel GSYİH Büyümesi	%0,19	%1,83	%2,54	%1,34
Kişi başı GSYİH (\$)	8.945	10.248	11.400	12.150
Kişi başı GSYİH (SGP, \$)	24.125	26.006	28.764	29.441
İhracat (milyar \$)	285,5	357,1	449,3	422,8
İthalat (milyar \$)	182,3	226,9	238,2	243,8
Dış ticaret dengesi (milyar \$)	103,2	130,1	211,2	179
Cari işlemler dengesi (milyar \$)	24,5	32,4	113,7	64,6
İşsizlik oranı	%5,3	%5,1	%4,8	%4,6
Tüketici Enflasyonu	%5,4	%2,5	%4,3	%3
MB politika faizi (31 Aralık itibarıyla)	%10	%7,75	%7,75	%6,25
Toplam dış borç (milyar \$)	511,8	518,2	455	490,8
Uluslararası rezervler (milyar \$)	377,7	432,7	468,5	554,4

Kaynak: Rusya Merkez Bankası, Rosstat, IMF, FGS, Trademap

¹ Rosstat, 2020

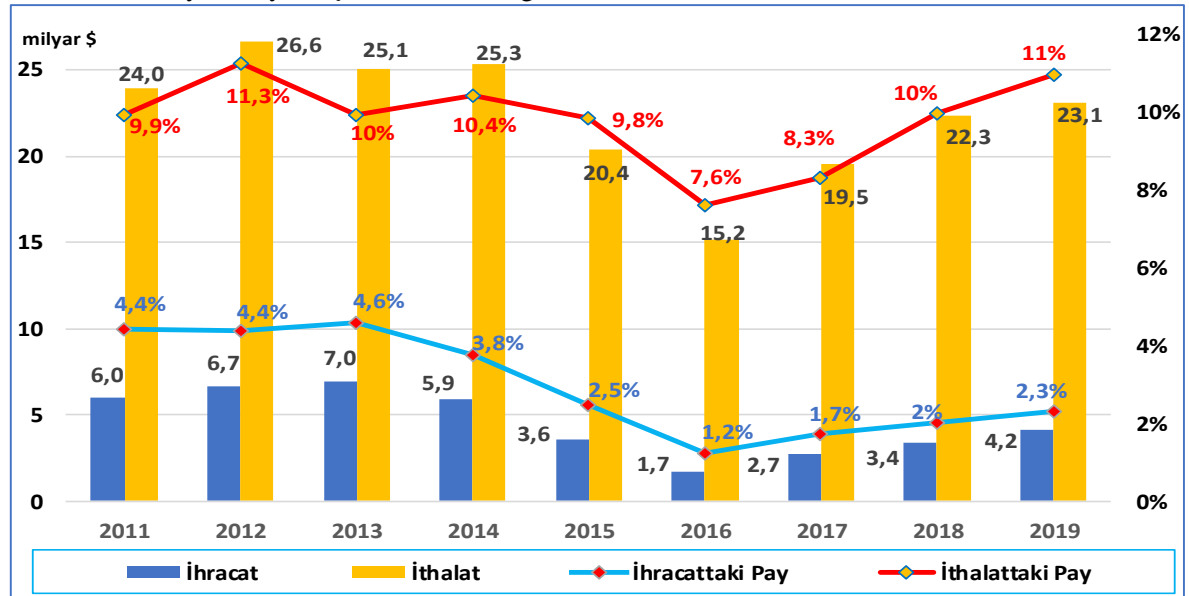
17/11/2018 tarihinde %7,75 olan Merkez Bankası politika faizi, 14/06/2019 tarihinden itibaren alınan 7 indirim kararı (25'er ve 50'er baz puanlık) sonucunda %5,5 seviyesine çekilmiştir. Ekonomisinde kamu payının halen çok fazla olduğu Rusya'da, bankacılık sektöründe de kamu bankalarının payı yaklaşık %70 gibi yüksek bir seviyededir. Bu vesileyle, mevcut para politikası araçları reel ekonomiye yönelik olarak agresif bir şekilde kullanılabilir. Nitekim, başta COVID-19 salgını nedeniyle koşulları en çok kötüleşen sektörlerdeki KOBİ'ler olmak üzere, reel sektöre yönelik olarak alınan finansal ve ekonomik tedbirler Rusya Merkez Bankası koordinasyonunda bankacılık ve finans kuruluşları üzerinden etkin bir şekilde uygulamaya geçirilmektedir.

B) MAL TİCARETİ

Rusya, zengin doğal gaz, petrol ve maden kaynaklarının yanı sıra geniş tarım ve ormanlık alanlarıyla en önemli hammadde tedarikçisi ülkeler arasında yer almaktadır. Petrol ve ürünleri, doğal gaz, taşkömürü, tahıl ve demir-çelik ürünleri başlıca ihraç; ilaç, cep telefonu, kara taşıtları ve aksamları, makinalar ve hava taşıtları ise önde gelen ithal kalemleri oluşturmaktadır. 2019 yılında yaklaşık **423 milyar** dolarlık ihracatıyla dünyada 14'üncü sırada bulunan Rusya'nın en önemli pazarları arasında AB-28 (%44,8), Çin (%13,4) ve Türkiye (%5) ilk sıralarda yer almaktadır. Yaklaşık **244 milyar** dolarlık ithalatıyla Rusya en çok AB-28 (%36,4), Çin (%22,2) ve ABD (%5,5)'den ithalat gerçekleştirmektedir. Diğer taraftan, COVID-19 salgını nedeniyle azalan dış talep ve petrol fiyatlarındaki gerilemelere bağlı olarak 2020 yılında Rusya'nın toplam ihracatında önemli bir seviyede düşüş beklenmektedir.²

Rusya ve Türkiye arasında 2000 yılında 4,5 milyar dolar olan ticaret hacmi, artan petrol fiyatlarının da etkisiyle 2008 yılında rekor seviye olan 37,8 milyar dolara yükselmiştir. 2013 yılında Rusya'ya yönelik yaklaşık 7 milyar dolara ulaşan ihracatımız (4'üncü sıra), 2019 yılında yaklaşık 4,2 milyar dolar (10'uncu sıra) seviyesinde tezahür etmiştir. Başta narenciye, taze üzüm ve domates olmak üzere yaş meyve sebze ürünleri, makina, kara taşıt ve aksamları ile giyim eşyası ve aksesuarları başlıca ihraç ürünlerimizi oluşturmaktadır. Rusya'ya yönelik ihracatımızın yarısına yakını İstanbul'dan gerçekleştirilmiş, anılan şehrimizi İzmir ve Mersin takip etmiştir. Rusya'nın Moskova şehri ve bölgesi ise yaklaşık 2,6 milyar dolarlık mal alımıyla 2019 yılında ülkemizden gerçekleştirilen ithalatta ön plana çıkmıştır.

Tablo 2: Türkiye-Rusya Dış Ticaret Göstergeleri

Kaynak: TÜİK (2019 yılına ilişkin olarak Genel Ticaret Sistemi verileri esas alınmıştır.)

² Rusya Merkez Bankası ve Rusya Ekonomik Kalkınma Bakanlığı, 2020

2019 yılı itibarıyla Rusya, toplam ithalatımızda %11'lük payla (23,1 milyar dolar) ilk sırada yer almaktadır. Petrol ve ürünleri, doğal gaz, taşkömürü, demir-çelik ürünleri, işlenmemiş alüminyum ve muhtelif tahıl ürünleri (dahilde işleme rejimi kapsamında) anılan ülkeden ithal ettiğimiz başlıca ürünlerdir. Rusya'dan ithalatımızın yine yarısına yakını İstanbul'dan gerçekleştirilmiş, anılan şehrimizi Ankara ve Kocaeli takip etmiştir. Rusya'dan 2019 yılındaki ithalatımızın yaklaşık 12 milyar dolarlık kısmı ise yine Moskova şehri ve bölgesinden gerçekleştirilmiştir.

C) HİZMET TİCARETİ VE GÜMRÜK İŞLEMLERİ

C.1) Müteahhitlik Hizmetleri ve Yatırımlar

Müteahhitlik hizmetleri alanında Rusya ülkemizin bir numaralı pazarı konumunda bulunmaktadır. Bugüne kadar Türk müteahhitlik sektörünün yurt dışında üstlendiği 400 milyar doları aşan proje portföyünün yaklaşık beşte biri Rusya merkezli projelere ait bulunmaktadır.

Diğer taraftan; halihazırda, Rusya'da tekstil-konfeksiyon, bankacılık, turizm, gıda-gıda işleme, beyaz eşya-makina, cam sanayi ve müteahhitlik-inşaat malzemeleri alanlarında güçlü Türk yatırımlarının bulunduğu görülmektedir. Ayrıca, firmalarımızın üçüncü ülkeler üzerinden Rusya'ya gerçekleştirmiş olduğu yatırımlar da dikkate alındığında, Rusya'da gerçekleştirilen Türk yatırımlarının toplam sermaye pozisyonu tutarının 2 milyar doları aştığı tahmin edilmektedir.

Federal, bölgesel ve yerel olmak üzere üç farklı kategoride vergi sistemi olan Rusya'da genelde yabancı yatırımcıları çekmek için bölgesel yönetimler ilgili mevzuat çerçevesinde belirlenmiş olan bölgesel vergilerin bir bölümünde indirim uygulayabilmektedir. Rusya'daki Özel Ekonomik Bölgeler ise ülkeye yatırım çekmek için kullanılan en etkili enstrümanlardan birisi olup, hâlihazırda dört farklı kategoride olmak üzere (muhtelif bölgeler hariç) toplam 25 adet Özel Ekonomik Bölge (ÖEB) bulunmaktadır. Rusya'da kurulu ÖEB'lerde 2019 yılı sonu itibarıyla 38 ülkeden 160'ı yabancı yatırımcı olmak üzere toplam 800 firma tarafından 14,5 milyar dolarlık yatırım taahhüdünde bulunulmuştur. Halihazırda 5,5 milyar dolarlık yatırımın da tamamlandığı ÖEB'lerde 34 bin kişiye iş imkanı sağlanmıştır.³

C.2) Turizm

Geride bıraktığımız 2019 yılının Türkiye ve Rusya'da kültür ve turizm yılı olarak ilan edilmesi, karşılıklı etkileşimin artırılması bakımından önemli bir kilometre taşı olarak değerlendirilmektedir. Nitekim, 2019 yılında ülkemizi ziyaret eden Rus turist sayısı %17,9'luk bir artışla 7 milyona ulaşmış, bu kapsamda elde edilen döviz geliri 3,5 milyar doları aşmış ve böylelikle Rus vatandaşları Türkiye'yi ziyaret eden yabancı ülke vatandaşları arasında ilk sıradaki yerini korumuştur. Ancak; 2020 yılında COVID-19 salgını ve bu kapsamda getirilen seyahat kısıtlamaları nedeniyle Rus turist sayısında önemli ölçüde bir azalma beklenmektedir.

C.3) Sağlık Turizmi

60 yaş üzeri erkek ve 55 yaş üzeri kadın sayısının toplam nüfus içindeki payının %21,6 seviyesinde olduğu Rusya, ülkemize en fazla uluslararası hasta gönderen ilk 10 ülke arasında yer almaktadır. Özellikle son dönemlerde, Rus hastaların tedavi amaçlı olarak yurt dışına yönelmekte olduğu gözlemlenmekte olup, Rus hastaların en fazla çocuk sağlığı ve hastalıkları, kadın hastalıkları ve doğum, ortopedi ile travmatoloji branşlarını tercih ettiği görülmektedir.

Türkiye'yi, tedaviye yönelik hizmetlerden yararlanmak üzere tercih eden Rus vatandaşların genel olarak; daha çok orta ve üst düzey gelir grubunda olanlardan müteşekkil olduğu, bu gruptaki insanların tercihlerinde belirleyici olan hususun ise, ileri derecede uzmanlık gerektiren müdahale ve ileri teknolojiye duyulan ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

³ <http://eng.russez.ru/>

Ülkemizin ılıman bir iklime sahip olması ve Rusların en çok tercih ettiği turizm destinasyonlarından biri olması sebebiyle, Rus hastaların ülkemizin termal sağlık turizmi kuruluşları ile alternatif tıp ve yaşlanma karşıtı tedaviler öneren sağlık merkezlerine daha fazla yönlendirilmelerinin önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, Rusya'nın kalp hastalıklarına bağlı ölümlerin dünyada en yüksek olduğu ülkeler arasında yer aldığı da göz önünde bulundurulduğunda, ülkemizin bu alanlardaki tedavi altyapısı ve imkânları dikkate alınarak, bu alandaki hizmetlere odaklanılmasında da fayda olduğu değerlendirilmektedir.

C.4) Lojistik

Türkiye ile Rusya arasındaki kapsamlı ticari ve ekonomik ilişkiler, Türk menşeli mal ve hizmetlerin Rus pazarına ulaşımını ikili ilişkiler açısından en önemli konulardan birisi haline getirmiş, bu çerçevede iki ülke arasındaki lojistik hizmetlerinin önemini artırmıştır. Ancak; ikili ticaretin yapısı, Rusya ile ülkemiz arasında karayolu taşımacılığı konusunda bir asimetri oluşturmaktadır. 2019 yılında, Türkiye'den Rusya'ya ihraç edilen ürünlerin %39,5'i karayolu, %57'si denizyolu ve %3,3'ü havayolu ile taşınmıştır. Rusya'dan ithal edilen ürünlerin taşınmasında ise %79 oranında denizyolu, %19,4 oranında boru hattı kullanılmıştır. Anılan ülkeden ithalatımızda karayolu ve havayolu taşımacılığının payları ise sırasıyla %1,18 ve %0,37'dir.

Öte yandan, Dünya Bankası tarafından gümrük işlemlerinin etkinliği, taşımacılık altyapısı, uluslararası gönderilerin rekabetçi fiyatlandırma kolaylığı, lojistik hizmetlerin kalitesi, gönderilerin takip edilebilirliği ve işlem süreleri dikkate alınarak hazırlanan 2018 yılı Lojistik Performans Endeksi sıralamasında Rusya 160 ülke arasında 75'inci sırada yer bulabilmiştir. Ülkemiz aynı endekste 47'nci sırada yer almaktadır.

C.5) Limanlar

Rusya toplamda 63 limana sahiptir. Kuzeyde yer alan Arkhangelsk limanı başta genel kargo; Murmansk limanı konteyner, toplu yükleme, petrol, soğutuculu konteyner kargo; Karadeniz'de yer alan Novorossisk limanı petrol, genel kargo, toplu yükleme; Tuapse limanı petrol; Baltık kıyılarında yer alan St. Petersburg limanı genel kargo, konteyner, feribot ve yolcu taşınması; Ust-Luga limanı genel kargo, petrol, konteyner; doğuda yer alan Vladivostok limanı genel kargo, petrol; Nakhodka limanı ise genel kargo, konteyner, toplu yükleme alanlarında faaliyet gösteren en önemli limanlardır. Ülkenin Karadeniz'de 12 limanı mevcuttur. Rusya'ya deniz yoluyla gerçekleşen ihracatımızın önemli bir kısmını karşılayan Gelencik Limanı 2 yıl süreyle tadilata girmiştir. Gelencik Limanı mevcut durumda Port Kafkas Limanı'na taşınmıştır.

Öte yandan, Rusya'nın 2030 Stratejik Planı kapsamında, ülke genelinde yer alan bütün limanların altyapı ve üstyapı tesislerinin yenilenmesi, modern standartlara ulaştırılarak, dış ticaretin daha aktif ve hızlı hale getirilmesi hedefi uyarınca, özellikle ülkemiz müteahhitlik firmaları açısından bahse konu modernizasyon sürecinde önemli fırsatların oluşacağı öngörülmektedir.

C.6) Referans Fiyat Uygulaması

Rusya'da birçok mal grubunda gümrük kıymetinin tespiti açısından referans fiyat uygulaması yapılmaktadır. Rus Gümrük İdaresince fiyat açısından riskli olduğu değerlendirilen muhtelif ürünlerde belirlenen asgari kıymetlerin altında kalan beyanlar kabul edilmemekte, malın girişine ancak asgari kıymet üzerinden vergi alınması kaydıyla izin verilmektedir. Bu uygulama, gümrük idaresi içinde 'sirküler' yoluyla yürütülmekte ve kamuya ilan edilmemektedir. Buna karşın, referans fiyat uygulaması bulunmayan mallar açısından ise beyan edilen fiyatların gerçeğe uygunluğunu tespit her bir gümrük idaresi bağımsız hareket edebilmektedir. Referans fiyat uygulamalarına yönelik idari yargı yolu açık olsa da dava süreçleri uzun süre alabilmektedir.

C.7) Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi

Ülkemiz, gelişmekte olan ülkeler statüsünde kabul edilmekte ve üçüncü ülke menşeli ürünlerin ithalatındaki gümrük vergilerinin %25'i oranında indirim yapılarak Türk menşeli muhtelif ürünlerin ülkeye girmesine imkan sağlanmaktadır. Söz konusu indirimden yararlanmak için FORM A menşe belgesinin ibraz edilmesi gerekmektedir.

C.8) Gümrük İşlemleri

Avrasya Gümrük Birliğine ihraç edilen mallara ilişkin olarak gümrük vergisi ve sair mali yükümlülüklerin ödenmesi gerekmektedir. Rusya sınır gümrük idaresinde; ithalatçı, distribütör, nakliye firması veya gümrük müşaviri tarafından gümrük ödemeleri yapılmalı ve gerekli belgeler eksiksiz olarak ibraz edilmelidir. Gümrük beyannamesine ilaveten, Rus gümrüklerinde gerekli olan diğer belgeler; eşya kıymetini tevsik edici belgeler (Satıcı tarafından onaylanmış fiyat listesi, fatura, ihracat beyannamesi örneği), taşıma belgeleri, gerekli uygunluk sertifikaları, menşe belgesi, varsa lisans ve izinler ve sigorta poliçesi (CIP, CIF taşıma şekli ise) şeklinde sıralanabilir.

C.8.1) Gümrük Vergileri

Rusya'da tarife cetvelinde yer alan eşyaların yaklaşık %85'inin gümrük vergileri 'ad valorem' olarak belirlenmiştir. Geri kalan eşya grubunda ise 'ad valorem' ve spesifik tarife oranlarının azami olanının esas alınması şeklinde kombine yöntem kullanılmaktadır. Rusya'nın DTÖ'ye 22 Ağustos 2012 tarihindeki üyelliğini müteakip ortalama gümrük tarife oranı %7,8 olarak uygulanmaya başlanmıştır (Bağlı ortalama tarife oranı ise %8,6'dır). Rusya'nın ağırlıklı ortalama yöntemiyle hesaplanan gümrük vergisi oranı ise 2019 yılında %4,3 (geçici veri) seviyesinde tezahür etmiştir. Ayrıca nihai ürünlerde %15, muhtelif tarım ürünlerinde (et ürünleri ve içecekler) ise fasıl bazında ortalama %30'lara ulaşan yüksek gümrük vergileri de uygulanmaktadır.⁴

Rus gümrüklerinde en çok dikkat edilen husus, gümrük kıymetinin doğruluğunun tespitidir. Özellikle bağlı şirkete yapılan taşımaların risk teşkil ettiği değerlendirilebilmektedir. Anılan risk grubuna yönelik vergi denetimlerinde ise 'transfer fiyatlandırması' en çok dikkat edilen hususlar arasında yer almaktadır.

C.8.2) Katma Değer Vergisi (KDV) ve Diğer Gümrük Yükümlülükleri

Rusya'da ürünlerin büyük bir kısmında uygulanan KDV oranı 2019 yılından itibaren %20 olarak belirlenmiştir. Ancak, uluslararası taşımacılık hizmetleri, ihracat ve serbest bölgelere satışlar gibi bazı işlemler vergiden muaf tutulmaktadır. Ayrıca, başta muhtelif yaş meyve sebze ürünleri olmak üzere bazı gıda maddeleri, kitaplar, çocuk ürünleri, medikal ürünler ve ilaçlar gibi muhtelif ürünlerde uygulanan KDV oranı %10 olarak belirlenmiştir. Rusya'da KDV ödemeleri, vergi dönemini takip eden ayın 25'inci gününe kadar yapılmaktadır (Birer ay arayla 3 eşit taksitle de ödenebilmektedir). İthal edilen ürünün Rusya'ya girişinde ise gümrüklenmiş değer üzerinde KDV hesaplanmaktadır. Ayrıca, her bir gümrük beyanı için gümrük yetkililerince işlem ücreti alınmaktadır. İlaveten; alkollü içkiler, muhtelif tütün mamulleri, petrol ürünleri ve muhtelif kara taşıtlarının ithali esnasında özel tüketim vergisi de tahsil edilmektedir.

Öte yandan, Rusya'nın Türkiye de dahil olmak üzere toplam 82 ülke ile çifte vergilendirmeyi önleme anlaşması bulunmaktadır.

⁴ <https://www.alta.ru/taksa-online>

D) GÜNCEL BİLGİLER

D.1) İş Ortamı

Dünya Bankasının her yıl düzenlenen ve ülkelerin iş yapılabilirliğini irdeleyen iş yapma kolaylığı (Doing Business) çalışmasının 2020 raporuna göre; iş yapılabilirliği açısından 2011 yılında 120'nci sırada yer alan Rusya, 190 ekonomi içerisinde 28'inci sıraya yükselmiştir. Ülkemiz ise aynı endekste 33'üncü sırada yer almaktadır.

Diğer taraftan, Dünya Bankasının İş Kurma Endeksi sıralamasında ise Rusya 40'ıncı sırada yer almaktadır. Rus mevzuatına göre şirketler, ancak yetkili devlet kuruluşlarına kayıt işleminden sonra hükmi şahsiyet kazanmaktadır. Rusya'da tamamen yabancı sermayeli şirket kurmak da mümkündür. Bir limited şirketinin kuruluş süreci Moskova'da yaklaşık 11 iş günü almakta, ödenmiş sermaye miktarında ise herhangi bir alt sınır bulunmamaktadır. Diğer taraftan; şirket tüzüğünde görevler sınırlandırılmamışsa, Rusya'da genel müdür unvanını haiz yöneticiler geniş yetkilerle donatılmıştır. Bu durumun firma kuran şirketlerimizce evvelmirde dikkate alınmasına büyük önem atfedilmektedir.

D.2) Sertifikasyon

Avrasya Ekonomik Topluluğu Komisyonunun 25 Aralık 2012 tarihli ve 293 sayılı Kararı uyarınca; Gümrük Birliğinde uygulanacak olan Sertifika biçimleri Teknik Düzenlemeler çerçevesinde yasalarmış ve 15 Şubat 2013'ten itibaren uygulamaya başlanmıştır. Avrasya Ekonomik Birliği (AEB) üyesi her ülke için ayrı ayrı belge alma zorunluluğunu ortadan kaldıran ve zaman tasarruf sağlayarak ülkeler arasındaki ticaretin hızlanmasına vesile olan mevcut Teknik Düzenleme sistematüğinde "EAC Uygunluk Sertifikası" ve "EAC Uygunluk Beyanı" şeklinde 2 çeşit sertifika tipi bulunmaktadır.

"EAC Uygunluk Sertifikası", belirli sayıdaki ürün için, parti bazında ya da 1,2, 3, 4 ve 5 yıllık seri üretim bazında düzenlenebilmektedir. Sertifikasyon için numune testi ve üretim yapılan fabrikaya ziyaret gereklidir. "EAC Uygunluk Beyanı" ise, Gümrük Birliği veri tabanında kayıt edilmektedir. Başta makina ve ekipman güvenliğı konusuna giren endüstriyel ürünler uygunluk beyanı kapsamında yer almaktadır. Belirli sayıdaki ürün için, parti bazında ya da 1, 2, 3, 4 ve 5 yıllık seri üretim bazında düzenlenebilen "EAC Uygunluk Beyanı" için numune testi, üretim yapılan fabrikaya ziyaret ve sertifikasyon süresince yıllık inceleme gerekli değildir.

EAC sistematüğü kapsamına girmeyen ürünler için her ülkenin kendi kuruluşlarından o ülkenin kalite belgesini almak gerekebilmektedir. Rusya'da GOST Sistemi gönüllülük esasıyla uygulanmaya devam etmektedir. Ayrıca; daha çok insan vücuduna direkt temas eden veya solunum yoluyla etkili olabilen ürünlerden parfüm ve kozmetikler, oyuncaklar, çocukların kullanabileceğı tüm gereçler, mobilya, temizlik malzemeleri, muhtelif boya ve kimyasal ürünler, ev kimyasalları, mutfakta kullanılan bazı araç gereçler ile çocuk bezi ve benzeri ürünler için SGR (Hijyen) Sertifikası verilmektedir. Üretim, depolama ve nakliye işlemleri dahil olmak üzere ürünlerin insan sağlığına uygunluğunu kanıtlamak açısından AEB'de bu belgenin alınması zorunludur. Diğer taraftan; yangına karşı güvenlik konusunda oldukça hassas olan Rusya'da bazı ürünlerin ithalatında yangına dayanıklılık, yanan ürünlerin çıkardıkları gazların zehirli olup olmadığı, yangının yayılma hızı, çıkardığı dumanın oranı gibi değerleri gösteren "Rusya Yangın Sertifikası" gerekmektedir. Anılan Sertifika; muhtelif inşaat malzemeleri, yangın sinyal sistemleri ve bu sistemlerde kullanılan kablolar, yangını önleyen ya da geciktiren malzemeler, yangın dolapları, yangın söndürücüler, elektrik kabloları, doğalgaz ya da gazla ilgili mekân içerisinde bulunabilecek kombi ve kazan gibi ürünler için düzenlenmektedir.

D.3) Etiketleme Uygulaması

Rusya’da 2024 yılına kadar kayıt dışılığın azaltılması ve tüketici refahı da gözetilerek eşit rekabet koşullarının tesisinin sağlanması amacıyla dijital ekonomiye geçişin bir parçası olarak; tüm ithal ürünlerin, “QR” kodlarıyla etiketlenerek ülkeye girişinden nihai tüketiciye ulaşıncaya kadarki sürecinin izlenebilmesi amacıyla “Birleşik Ürün Etiketleme ve Takip Sistemi” ihdas edilmiştir. Anılan sistemin koordinatör kurumu, “Sanayi ve Ticaret Bakanlığı”; sistemin oluşturulması, uygulanması ve işletilmesinden sorumlu kurum (kodların üretimi ve dağıtımı), “Geliştirme ve Teknoloji Perspektifleri Merkezi Başkanlığı” (CRPT); sistemin işleyişinin kontrolünden sorumlu kurum, “Dijital Gelişim, Haberleşme ve Kitleleşme İletişim Bakanlığı”; düzenleyici kurum ise “Maliye Bakanlığı” olarak belirlenmiştir.

Ülkemizin Rusya’ya ihracatından önemli yer tutan muhtelif ürünlerde etiketleme sisteminin tesis edilmesi süreci devam etmektedir. Bu kapsamda; ilk olarak, 12 Ağustos 2016 tarihinde kürk manto ürününde pilot uygulamaya başlanılmıştır. Muhtelif tütün mamullerinde ise 1 Mart 2019 tarihinde etiketleme uygulamasına geçilmiştir. Rusya’ya ihracatımızda önemli yer tutan ayakkabı ürünleri 1 Temmuz 2019 tarihinde sisteme dahil edilmiş olup, sektöre yönelik zorunlu uygulamaya ilaç ürünleriyle birlikte 1 Temmuz 2020 tarihinde başlanacaktır. Muhtelif tekstil ve hazır giyim ürünlerinde etiketleme uygulamasının deneme süreci 1 Aralık 2019 tarihinden itibaren başlatılmış olup, anılan sektör ve muhtelif hafif sanayi ürünlerinde zorunlu uygulamaya geçiş tarihi 1 Ocak 2021 olarak belirlenmiştir. Böylelikle etiketleme uygulamasının bebek mamaları, bitkisel yağlar, ev kimyasalları, kozmetikler, alkolsüz içecekler, hazır et ve balık ürünleri, bakkaliye ile ev aletlerini de içerecek şekilde genişletilmesi öngörülmektedir. Anılan tüm ürünlerin transit ticareti ve geçici ithalatı ise kapsam dışında tutulmaktadır.

Ürünlerin zorunlu tanımlamasını içeren etiketleme işleminin eşyanın gümrüklenmesi öncesinde tercihen üretim tesislerinde veya Rusya’da, gümrükleme işleminden önce depolarda tamamlanması gerekmektedir. Etiketlemede sorumluluk ithalatçıya ait olup, etiket veya barkod bilgilerinin üreticilere ithalatçılar tarafından ulaştırılması gerekmektedir. Diğer taraftan, Rus yetkililerce; sektörün uyum süreci, stok durumu ve Rus yetkili kurumlarının sisteme dahil olma süreçlerinde görülen sıkıntılar sebebiyle ürün bazında ilave geçiş sürecinin resmi olarak uygulanabileceği belirtilse de; etiketleme uygulamasına son tarih beklenmeden ivedilikle geçilmesinin, özellikle sevkiyat bazında yaşanacak sorunların çözümü ve iş sürecine ilişkin elde edilecek tecrübe açısından öncelik arz ettiği değerlendirilmektedir.

D.4) İthal İkameci Politikalar

Rusya’da 2014-2016 yılları arasında ciddi şekilde hissedilen ekonomik kriz, ülkede bir takım sistemsel değişiklikleri de beraberinde getirmiştir. Bu kapsamda, hâlihazırda doğal kaynaklara bağımlılık sebebiyle ülkede “ithal ikameci sanayileşme” eğilimi öncelik kazanmıştır.

Rusya’da yerel üretimin acilen artırılması gereken temel alanlar olarak; **takım tezgâhları, sivil havacılık, ağır makineler, petrol ve doğal gaz sanayisi için kullanılan ekipmanlar, enerji ekipmanları ve tarım makineleri** gösterilmektedir. Rusya’nın son dönemde agresif bir politika ve ithal ikameci bir anlayış izlediği izlenimi veren bir diğer alan da **tarım ve gıda ürünleri** üretimi ve ihracatıdır. Rusya’nın 2019 yılı tarım ihracatı 2017 yılına kıyasla yaklaşık %20 oranında artmış ve 24,8 milyar dolara ulaşmıştır. Anılan performansın Rusya’nın önümüzdeki dönemde üretim ve ihracat odaklı tarım politikasına yönelik önemli bir işaret olduğu değerlendirilmektedir. Keza, 2024 yılı tarım ürünleri ihracat hedefi 45 milyar dolar olarak belirlenen ülkede sektörün uluslararası rekabetçiliğinin artırılmasına yönelik olarak yaklaşık 6,4 milyar dolarlık destek paketi açıklanmıştır. Ancak, üreticilerin verimlilik artışına yönelik yatırım projelerinin finansmanına ilişkin kredi programlarının (ihracat performansına dayalı) ağırlık taşıdığı anılan destek paketine COVID-19 salgını nedeniyle kısa vadede kaynak aktarımının yavaşlayacağı değerlendirilmektedir.

E) RUSYA PAZARINA YÖNELİK GENEL DEĞERLENDİRMELER

- Rusya’da yerleşik firmaların öz sermayeleri ticari hayatın olağan akışından farklı olarak genellikle oldukça düşük seviyede belirlenmektedir. Bu nedenle, ihracatta güvenilir ödeme şekillerinin tercih edilmesinde fayda bulunmaktadır. Ayrıca, Rus gümrüklerinde zaman zaman farklı, beklenmedik ve karmaşık uygulamalarla karşılaşılabilir. Bu nedenle, Rusya’ya yapılan ihracatta FOB teslimi yapılmasının daha uygun olacağı değerlendirilmektedir.
- Rusya’da, şirket kurma aşamasında Ticaret ve Sanayi Odalarına üye olma zorunluluğu bulunmamaktadır. Aynı şekilde bölge ya da şehirlere göre ihracatçı birlikleri de mevcut değildir. Dolayısıyla, Rusya’da gerek üretici gerekse ithalatçı veri tabanlarına sağlıklı bir şekilde ulaşılması oldukça zordur.
- Rus ticaret hayatında, Rusya’da yerleşerek ülkede mağaza, ofis veya üretim tesisi açan firmaların daha fazla başarılı oldukları müşahade edilmektedir. Zira; Rus perakende zincirleri ya da ithalatçıları, ihracatçının ofisinin Rusya’da olması durumunda, özellikle ulaşılabilirlik ve olası sorunların çözümü noktasında bu şirketleri daha fazla tercih edebilmektedir. Rusya’da şirket açma imkanı olmayan firmalarımızın ise, Rus pazarını bilen ve Rusça’ya hakim yetkili temsilci/danışman ya da distribütör kullanımını esas alan bir pazara giriş stratejisi benimsemesi ve istihdam politikalarını buna göre düzenleyerek Rus coğrafyasını ve Rusça bilen personel istihdam etmesi önem arz etmektedir.
- Rus pazarını hedefleyen firmalarımızın fuarlara aktif olarak katılmaları ve pazar araştırmalarını artırmaları, ayrıca başta internet sayfaları olmak üzere, Rus pazarına özel Rusça çalışmalar yapmaları elzem görülmektedir. Özellikle gıda, elektronik, kozmetik ürünleri ile tekstil ve hazır giyim sektörlerinde faaliyet gösteren firmalarımızın Rusya’ya yönelik geleneksel pazarlama ve satış yöntemlerinin yanı sıra e-ticaret mekanizmalarını da kullanmaları gerektiği değerlendirilmektedir⁵.
- Rus vergi ve ticaret hukukunda ülkemize göre önemli farklılıklar bulunmaktadır. Vergide zaman aşımı, fiili denetimler, şirket yönetim kurullarında karar alma süreçleri ve benzeri konularda mevcut olan farklı mevzuat hükümleri ve uygulamalar nedeniyle firmalarımızın pazara giriş stratejilerini alacakları profesyonel danışmanlık hizmeti doğrultusunda belirlemeleri ve pazarda tutunma ile markalaşma aşamalarında da yine profesyonel hizmet alımına devam etmeleri gerektiği değerlendirilmektedir.
- 01/10/2019 tarihinden itibaren St. Petersburg ve Leningrad Bölgesine giriş ve çıkışlarda elektronik vize uygulaması getirilmiştir. Elektronik vize, Rusya’da 8 günden fazla bulunulmaması şartıyla 30 takvim günü sürecince geçerli olmakla birlikte, öngörülen yolculuk tarihinden en geç 4 takvim günü önce, yabancı ülke vatandaşlarınca, Rus Dışişleri Bakanlığı resmi internet sayfasında yer alan başvuru formunun doldurulması suretiyle temin edilebilecektir. Bu kapsamda, Rusya pazarına girişte, St. Petersburg ve Leningrad Bölgesinde sağlanan vize kolaylıklarının, ihracat için yeni pazarlar arayan firmalarımıza kolaylık sağlayabileceği değerlendirilmektedir.
- Rusya’da COVID-19 salgını sonrasında tüketici tercihlerinde oluşması beklenen yapısal ve uzun vadeli değişiklikler halihazırda tezahür edebilmektedir. Nitekim, bu dönemde gıda harcamalarının hane halkı toplam harcamalarındaki payı %50’lere yaklaşmış, özellikle e-ticarete yönelim hız kazanmıştır. Konut tercihlerinde de müstakil ve bahçeli evler ön plana çıkmaya, apartman dairelerinde ise balkonlu seçenekler tercih edilmeye başlanmıştır. Salgın döneminde yeniden şekillenen tüketim tercihleri doğrultusunda özellikle belirli ülke menşeli ürünlere yönelik talepte beklenen düşüş dikkate alındığında orta ve uzun vadede aralarında meyve-sebze mamulleri, tarımsal makinalar, tıbbi mobilyalar ve mutfak eşyalarının da bulunduğu muhtelif ürünlerde ihracat fırsatlarının artacağı değerlendirilmektedir.

⁵ 2019 yılında en fazla işlem hacmine sahip e-ticaret sitelerinin listesine <https://www.top100.datainsight.ru/> adresinden ulaşılabilir.